

in the west of Ukraine. In the article is being investigated the history of the spread of Austrian legal acts regulating civil legal relations in the Ukrainian lands that were part of the Austrian, and later the Austro-Hungarian Empire. It is reported that after the accession of Galicia and Bukovina, there is still a long time there were regional differences in the use of sources of law, for example, used Polish law or customary law. It is stated that the implementation of the Austrian judiciary in the region coincided with the era of significant reforms in the country, including in the field of civil proceedings, as considerable work was done on codification of law. The first in Galicia, Transcarpathia and Bukovina was the General Court Order of 1781, which governed the civil process. The article discusses the main provisions of the General Court Order (settled issues of disputes between gentlemen and peasants, one judge had to complete the case, all stages of the process should occur in one court, the ban on the delegation of authority of a judge, court decisions should be based solely on the law), the basis on which the code (availability, written nature of submission of materials, free presentation of evidence, enforcement of the procedure for the bidding of movable and immovable property, possibility of appeal to the court of the second instance. The study refers to the introduction of "general judicial order for Western Galicia." reveals the importance of development issues and the Civil Procedure Code 1895, which is considered one of the best attractions right of the nineteenth century.

Keywords: *General Court Order 1781, General Court Order for Western Galicia, Austrian Civil Procedure Code 1895, Civil Procedure, Judiciary*

УДК 343.979:94(477)

DOI 10.31733/2078-3566-2021-1-82-88

Юрій СЛЮСАРЕНКО©

кандидат юридичних наук
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В НАФТОГАЗОВІЙ СФЕРІ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Проаналізовано характер розвитку правовідносин у нафтогазовій сфері в контексті визначення потенційних загроз національній безпеці держави. З'ясовано, що причинами змін державної політики в нафтогазовій сфері є зовнішньополітичні виклики. Висвітлено перспективні напрями реформування такої політики з огляду на розвиток глобалізаційних процесів та реалізацію Російською Федерацією власного квазіцивілізаційного проекту. Визначено основні ризики для державної політики в нафтогазовій сфері в контексті національної безпеки України з урахуванням позиції провідних країн ЄС, США та Російської Федерації, зацікавлених у реалізації власних цілей та завдань, пов'язаних із постачанням енергоносіїв.

Ключові слова: *державна політика, природний газ, нафта, правове регулювання, нафтогазова сфера, енергоносії, національна безпека.*

Постановка проблеми. Спрямування державної політики України в нафтогазовій сфері характеризується залежністю держави від зовнішнього постачання енергоносіїв за наявності вітчизняного газовидобутку, а також перебуванням у статусі стратегічного транзитера енергоносіїв у Західну Європу. Порівняно широке коло можливостей реалізації державної політики в нафтогазовій сфері визначає потребу в чіткому її координуванні з окресленням внутрішньо- та зовнішньополітичних пріоритетів. Таке окреслення вимагає виваженого правового регулювання в інтересах держави. Державні інтереси повинні мати пріоритет над інтересами приватних компаній та інших державних утворень, їх визначення впливає з інтересів, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки держави. Комплекс заходів у сфері національної безпеки щодо видобутку, транспортування, споживання та розподілу нафти й газу визначається станом відносин із зовнішніми постачальниками енергоресурсів, умовами та обсягами внутрішнього видобутку газу та його транспортування до зарубіжних

© Слюсаренко Ю. А., 2021

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6772-4386>

yuanatolievich@ukr.net

споживачів. Це, у свою чергу, визначає можливу залежність правового регулювання відносин у нафтогазовій сфері від інтересів зовнішньополітичних гравців. Така залежність потребує осмислення державної політики в нафтогазовій сфері в контексті викликів національної безпеки держави, особливо в умовах, коли постачання енергоносіїв виходить за межі економічних проєктів і перетворюється на засіб політичного тиску на Україну.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Серед досліджень окресленої проблеми варто відзначити наукові пошуки В. Авер'янова, О. Бандурки, В. Грохольського, В. Костицького, В. Нагребельного, В. Плішкіна, Н. Ярмиша, які вивчали питання транспортування нафти й газу магістральними трубопроводами. Проте на порядку денному постав аналіз правового регулювання транспортування нафти й газу магістральними трубопроводами в аспекті адаптації українського законодавства до вимог положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та оцінки використання реверсу газу в контексті національної безпеки України. Важливими є також погляди Г. Рябцева, який визначив основні проблеми нафтогазового комплексу України та окреслив шляхи їх подолання.

Мета статті полягає у визначенні та характеристиці потенційних ризиків і загроз утіленню в життя державної політики в нафтогазовій сфері з огляду на забезпечення національної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Після розпаду СРСР на території України збереглася потужна газотранспортна система, метою якої залишався транзит блакитного палива в Західну Європу. Крім того, в Україні були знайдені газоносні шари, розробка яких могла забезпечити потреби в паливі цього типу домогосподарства держави. Із часом на території України були виявлені порівняно великі поклади сланцевого газу. За деякими оцінками, їх розміри могли виявитися найбільшими в Європі. Україна також володіє великими підземними газосховищами, що дозволяють зберігати запаси палива з розрахунку зростання його використання протягом опалювального сезону. Однак інтегрованість української газотранспортної системи в колишню систему газопостачання СРСР і той факт, що газ надходив із контрольованих Російською Федерацією свердловин, визначили характер зацікавленості російських урядовців у забезпеченні власного впливу на використання газогонів України.

Постачання енергоносіїв російські дослідники називали однією з найбільших проблем російсько-українських відносин. 2004 року була зафіксована значно нижча за ринкову ціна на газ (50 дол. США) терміном на п'ять років. Проте перемога на виборах В. Ющенка, а не В. Януковича стала причиною того, що вже в першій половині 2005 р. Росія заявила про намір переглянути з 2006 р. ціни на газ, що експортувався в Україну. Російська сторона стверджувала про неможливість і надалі субсидувати розвиток української економіки. Україна висловила протест проти різкого збільшення ціни (спочатку мова йшла про 160 дол. за 1 000 м³, а потім і про 230), оскільки це могло б призвести до суттєвих негативних наслідків для економіки. Проте Україні фактично був пред'явлений ультиматум. І однією з причин «газової кризи» була відмова України створити за вирішальної участі «Газпрому» консорціум, якому передавалися її магістральні газопроводи [4, с. 759].

Оскільки контракт на постачання газу не був підписаний до 2006 р., то з 1 січня Росія припинила постачання газу на український ринок. У відповідь на дії Росії українська сторона надала перевагу відбору газу з об'ємів, що були призначені для країн ЄС. Тому під тиском західних країн у ніч із 3 на 4 січня 2006 р. було укладено нову угоду на постачання газу. На міжнародно-правовому рівні порядок транспортування нафти магістральними трубопроводами по території України був визначений Угодою між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про співробітництво у сфері транспортування нафти на нафтопереробні підприємства України та її транзит територією України [15], а також Угодою між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Казахстан про співробітництво щодо поставок нафти в Україну та її транзиту територією України [17].

Тривалий час правовідносини, що виникають у сфері видобутку нафти та газу, в Україні регулюються Кодексом України «Про надра» [13], Земельним кодексом України [4], Гірничим законом України [2], Законами України «Про нафту і газ» [11], «Про регулювання містобудівної діяльності» [6], «Про землеустрій» [10], «Про екологічну експертизу» [7], «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» [9], «Про охорону навколишнього природного середовища» [12]. Порівняно велика кількість регулювальних документів нерідко тягне за собою відмінності в трактуванні їх положень, що створює підґрунтя для різного роду інформаційних провокацій, спрямованих на дестабілізацію ситуації в країні. Тим паче, що коливання цін на енергоносії, особливо в опалювальний період, стає потужним подразником вразливості населення.

Законом України «Про нафту і газ» визначено принципи державної політики в нафто-

газовій галузі: збереження державного управління та регулювання; збереження цілісності та забезпечення надійності й ефективності функціонування Єдиної газотранспортної системи України, єдиного диспетчерського (оперативно-технологічного) управління нею; створення умов для розвитку та підвищення ефективності діяльності нафтогазової галузі; безпеки експлуатації об'єктів нафтогазової галузі; раціонального споживання газу, нафти та продуктів їх переробки та впровадження енергоощадних технологій, включаючи обладнання газопроводів газотурбінними та турбодетандерними установками; додержання єдиних державних норм, правил і стандартів усіма суб'єктами відносин, пов'язаних із видобутком, транспортуванням, постачанням і використанням газу, нафти та продуктів їх переробки; забезпечення екологічно безпечного функціонування об'єктів нафтогазової галузі; забезпечення захисту прав та інтересів усіх суб'єктів відносин, що виникають у зв'язку з геологічним вивченням нафтогазоносності надр, розробкою родовищ нафти й газу, переробкою нафти й газу, зберіганням, транспортуванням та реалізацією нафти, газу та продуктів їх переробки, споживачів нафти й газу та працівників галузі; сприяння розвитку конкурентних відносин на ринку газу, нафти та продуктів їх переробки тощо [11].

Принциповим питанням для української сторони стало збереження контролю над магістральними трубопроводами поряд із укладанням довгострокових контрактів на постачання енергоносіїв за ринковими цінами, що суттєво зменшувало ризики економічного тиску з боку Російської Федерації. Свого часу з метою збереження контролю над газотранспортною системою Україна пропонувала створити міжнародний консорціум за участі західних партнерів, який би забезпечив постачання енергоносіїв у потрібних об'ємах. Проте угоду укласти не вдалося через прагнення РФ забезпечити собі контроль над українською газотранспортною системою за білоруським зразком. У таких умовах Україна поступово зменшувала об'єми споживання газу та масштаби його закупівель у РФ: упродовж 25 років після відновлення Української державності об'єми споживання вдалося скоротити майже вчетверо [3]. Цього було досягнуто за рахунок скорочення споживання енергоресурсів підприємствами важкої промисловості, частина з яких припинила діяльність унаслідок різкого падіння попиту на їхню продукцію. На початку 2000 років в Україні спостерігалось економічне зростання, якість якого була вищою, аніж у РФ, де близько 2/3 такого зростання зумовлювалося зростанням цін на вуглеводні. Це свідчило, що поступово розрив економічних зв'язків після розпаду СРСР в Україні був скомпенсований за рахунок перепрофілювання виробництва зі змінами структури промисловості та напрямів трудової міграції. Економічні інтереси України все більше пов'язувалися з новими ринками, які перебували поза межами Російської Федерації.

На транзиті російського газу на 2013 р. Україна заробляла приблизно 1,5 млрд дол. на рік, а переплата за газ становила 6–7 млрд дол., що вимагало прискорення реформування економіки із запровадженням енергоощадних технологій, оскільки постачання енергоносіїв вирішальним чином могло вплинути на забезпечення контролю над українською економікою [16].

РФ не відмовилася від економічного тиску на Україну, що змусило українську сторону здійснити ряд спроб укладення договорів з іноземними компаніями на предмет розробки ними українських покладів газу. Звернення до іноземних інвесторів не в останню чергу було обумовлене необхідністю використання сучасного обладнання для буріння та залучення порівняно великих коштів для організації робіт. Розробці виявлених родовищ сланцевого газу в Україні завадила неоголошена російсько-українська війна на Донбасі та анексія Росією Криму. Ймовірно, атака проросійських бойовиків на Слов'янськ була зумовлена наявністю в районі розташування цього міста одного з найбільших виявлених покладів сланцевого газу. Не виключено також, що виступи місцевого населення проти розробки родовищ, зумовлені острахом перед забрудненням навколишнього середовища, були ініційовані ззовні з метою перешкоджання проведенню відповідних робіт.

У травні 2017 р. до ст. 22 Гірничого закону України було внесене доповнення, яким визначалося, що оцінка впливу на довкілля та експертизи проводяться з метою визначення відсутності неприпустимого ризику, пов'язаного з можливістю завдання будь-якої шкоди життю, здоров'ю та майну громадян, а також навколишньому природному середовищу та об'єктам господарювання. А ст. 24 цього Закону передбачає обов'язкову наявність гірничого відводу для проведення гірничих робіт [2]. У той же час під тиском Євросоюзу Україна ухвалила й важливий Закон «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях» [8]. Цим Законом визначено, що інформація про істотні умови угод про користування надрами (крім угод про умови користування надрами) разом із відповідними витягами з таких угод, а також про будь-які зміни до зазначених документів має надсилатися суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері енергетики та вугільної промисло-

вості. Законом передбачено покарання за нерозкриття інформації або порушення строків її розкриття у вигляді штрафів. Штраф може бути накладений на суб'єкта господарювання, який здійснює діяльність у видобувних галузях, або материнське підприємство протягом шести місяців із дня виявлення порушення, але не пізніше як через один рік із дня його вчинення.

Крім того, в умовах війни Україна суттєво переглянула ставлення до купівлі газу в Російській Федерації. У серпні 2014 р. РФ вела мову про існування українського боргу в 5,3 млрд дол. за постачання газу й запропонувала Україні ціну на газ у розмірі 485 дол. за 1 000 м³ та знижку до неї в розмірі 100 дол. за рахунок мита. Така пропозиція була Україною відхилена з огляду на визнання цієї ціни дискримінаційною [1]. А з 2015 р. Україна відмовилася купувати газ у Росії, надаючи перевагу реверсному постачанню палива з ЄС. Таке стратегічне рішення було зумовлене нагальною необхідністю захисту національних інтересів держави, оскільки позиція російської сторони фактично стала тотожною економічному тиску на Україну задля підризу української економіки й дестабілізації ситуації в державі.

Контракт між «Газпромом» та «Нафтогазом України», який мав діяти до 2020 р., передбачав, що транзитний газ на західному кордоні України мав передаватися «Газпром експорту», а вже після цього він повинен був надходити до Угорщини, Польщі, Словаччини та Румунії. Тому Україна була вимушена використовувати фізичний реверс, коли транзитний російський газ перетинав кордон із сусідніми державами, змінював власника, а потім повертався назад в Україну. Проте через деякий час ситуація змінилася. Україна використала на свою користь зобов'язання, які «Газпром» нав'язував партнерам у вигляді формули *take-or-pay* (бери або плати). Таке зобов'язання мало гарантувати надходження коштів до «Газпрому» впродовж контрактних періодів незалежно від реальних об'ємів спожитого газу й нівелювало зусилля зі скорочення споживання палива через використання альтернативних джерел енергії. Тому країни, які вже мали подібні зобов'язання, намагалися позбутися надлишків газу, постачання якого в певних об'ємах було передбачене попередніми домовленостями. Такі надлишки вирішено було продавати Україні, що дозволило українській стороні економити 10–20 дол. США на кожній 1 000 м³. Причому частину газу купували європейські трейдери для подальшого його зберігання в українських газових сховищах.

Після закінчення попереднього контракту з «Газпромом» і зняття обмеження щодо передачі газу «Газпром експорту» Україна з 2020 р. надала перевагу віртуальному реверсу газу, який передбачав відбір частини транзитного палива. Віртуальний реверс скоротив затрати на імпорту газу з Європи й фактично зробив непотрібним укладення контракту з «Газпромом». У таких умовах уже в січні–серпні 2020 р. Україна збільшила імпорту газу на 30 %. Проте загрозою для національної безпеки України до останнього часу залишається спорудження газогону «Північний потік – 2», який суттєво зменшить залежність російської сторони від постачання газу до ЄС із використанням українських магістральних газопроводів.

Водночас план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої, на 2014–2017 рр. [14] передбачав запровадження нормативно-правового регулювання забезпечення недискримінаційного доступу до послуг суб'єктів природних монополій із транспортування магістральними трубопроводами в Україні. Це сформулово умови для виникнення корпоративних підприємств із державною участю у формі акціонерних товариств. Вплив держави на їх діяльність передбачений за допомогою належних їй пакетів акцій. Але такий вплив може бути суттєво скоригований в умовах, коли правове регулювання транспортування нафти й газу забезпечене переважно підзаконними нормативними актами – правилами та положеннями, затвердженими постановами Кабінету Міністрів України. Можливість такого коригування рішеннями Кабміну несе в собі загрози перегляду відповідних правил та положень наступним складом цього органу залежно від політичної кон'юнктури та стану наповнення державного бюджету.

Газо- та нафтовидобувна індустрія залишається одним із найбільш важливих джерел наповнення бюджету України. Крім того, її мультиплікатор становить 1,3, що важливо для розвитку суміжних галузей промисловості. Тому можливість так званого «ручного регулювання» питань, пов'язаних із розвитком нафтогазової сфери (у тому числі позаекономічне коригування тарифів на транспортування та цін на газ для населення) формує ризики не лише для розвитку газо- та нафтовидобувної індустрії, а й може стати джерелом формування суспільної напруженості та дестабілізації ситуації в одному чи кількох регіонах держави. Останнє було продемонстровано під час перекриття стратегічних транспортних шляхів сполучення в ході розгортання протестів проти підвищення тарифів.

Водночас в умовах пандемії COVID-19 зменшилося світове споживання нафти та газу

через уповільнення темпів промислового розвитку й падіння обсягів промислового виробництва. Це зумовило зменшення інвестицій у розробку нових свердловин, що неминуче відображається на показниках видобутку вуглеводнів. Скорочення видобутку вуглеводнів за неефективності політики їх заміщення іншими енергоносіями створює загрозу екологічній та енергетичній безпеці держави. Для усунення такої загрози потрібна розробка та впровадження довгострокової стратегії забезпечення України джерелами енергії за умови скорочення та оптимізації енергоспоживання. Це залишається однією з головних умов забезпечення гармонійного розвитку України в умовах глобалізації. Глобалізація сприяє зростанню потреби в джерелах енергії за одночасного формування більш жорстких вимог щодо забезпечення екологічної безпеки. Тому енергетична безпека залишається важливою складовою забезпечення територіальної цілісності держави.

Висновки. Державна політика України в нафтогазовій сфері залежна від позиції потужних суб'єктів міжнародної політики, реалізація чийх геополітичних інтересів може суттєво скоригувати дії вітчизняних владних структур. Аналіз позиції провідних країн ЄС та Російської Федерації дозволяє стверджувати, що за певних обставин економічні інтереси можуть превалювати над задекларованими політичними гаслами. Про це свідчать зусилля, насамперед, Німеччини, спрямовані на добудову газогону «Північний потік – 2», що суттєво зачіпає інтереси України як провідного транзитера російського газу в країни Західної Європи. Лише позиція США в цьому питанні унеможливорює перетворення Німеччини на потужний газовий хаб. Крім того, завершення контрактів європейських країн із російським «Газпромом» із використанням формули take-or-pay може вплинути на визначення керівництвом цих країн об'ємів палива, яке може постачатися в Україну реверсним шляхом. Відмова в майбутньому від формули take-or-pay, яка створювала труднощі в оплаті за газ за довгостроковими контрактами, може призвести до зменшення зацікавленості європейських партнерів у реверсному постачанні газу в Україну. Тому реверсне постачання газу в Україну може розглядатися як тактичний захід. А в перспективі важливо зосередити зусилля на використанні альтернативних джерел енергії та розробці власних покладів газу, у тому числі й видобуванні сланцевого газу.

Неодноразове використання Російською Федерацією постачання енергоносіїв в Україну як засобу реалізації власних зовнішньополітичних цілей переконує в необхідності максимального зменшення залежності від постачання в Україну передусім російського газу. Водночас варто вжити максимальних зусиль для максимізації економічного ефекту від використання підземних сховищ газу. Таке використання в інтересах європейських трейдерів може стати одним із засобів подальшої модернізації газотранспортної системи України.

Для мінімізації впливу цінової політики у сфері газопостачання на стабільність соціальних відносин в українському суспільстві варто забезпечити умови для реальної конкуренції. Критерієм такої конкуренції має стати визначення максимальних об'ємів постачання газу населенню та промисловим підприємствам одним власником, навіть якщо в його власності перебувають кілька газотранспортних компаній.

Інтереси національної безпеки держави вимагають також суттєвого скорочення використання підзаконних нормативних актів для визначення правовідносин у нафтогазовій сфері. Таке скорочення може бути продиктоване зростанням рівня залежності владних рішень від політичної кон'юнктури, інтересів великих фінансово-промислових груп та окремих політичних діячів. А пріоритет подібних інтересів над інтересами державного будівництва може стати причиною масштабних негативних наслідків для України.

Список використаних джерел

1. Газові переговори: Росія та ЄС знімають маски. URL: <http://jkg-portal.com.ua/ua/publication/one/gazov-peregovori-rosja-ta-jes-znmajut-maski-38872> (дата звернення: 10.02.2021).
2. Гірничий закон України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1127-14> (дата звернення: 10.02.2021).
3. Импорт газа: сколько голубого топлива Украина закупила с 1991 года. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2018/03/09/infografika/jekonomika/import-gaza-skolko-golubogo-topliva-ukraina-zakupila-1991-goda> (дата звернення: 10.02.2021).
4. История России. XX век: 1939–2007. Москва: Астрель: АСТ, 2009. 829 с.
5. Земельний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3–4. Ст. 27.
6. Про врегулювання містобудівної діяльності: Закон України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3038-17> (дата звернення: 10.02.2021).
7. Про екологічну експертизу: Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.02.2021).

8. Про забезпечення прозорості у видобувних галузях: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 44. Ст. 354.
9. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: Закон України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1809-14> (дата звернення: 10.02.2021).
10. Про землеустрій: Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/858-15> (дата звернення: 10.02.2021).
11. Про нафту і газ: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 50. Ст. 262.
12. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 10.02.2021).
13. Про надра: Кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
14. Про затвердження Правил розробки нафтових і газових сховищ: наказ Міністерства екології та природних ресурсів від 15.03.2017 № 118. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0692-17> (дата звернення: 10.02.2021).
15. Про затвердження Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про співробітництво у сфері транспортування нафти на нафтопереробні підприємства України та її транзиту територією України: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2011 № 612-2011-п. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/612-2011-%D0%BF> (дата звернення: 10.02.2021).
16. Соколовский Б. Тот, кто будет контролировать поставки газа, будет контролировать украинскую экономику. URL: <http://bintel.com.ua/ru/meridians/tot-kto-budet-kontrolirovat%27-snabzhenie-gaza/> (дата звернення: 10.02.2021).
17. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Казахстан про співробітництво щодо поставок казахстанської нафти в Україну та її транзиту територією України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 № 1224. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/398_064 (дата звернення: 10.02.2021).

Надійшла до редакції 11.02.2021

References

1. Hazovi perehovory: Rosiia ta YeS zniaiut masky [Gas talks: Russia and the EU are removing their masks]. URL: <http://jkg-portal.com.ua/ua/publication/one/gazov-peregovori-rosja-ta-jes-znmajut-maski-38872> (data zvernennia: 10.02.2021) [Ukr.].
2. Hirnychi zakon Ukrainy [Mining Law of Ukraine]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1127-14> (data zvernennia: 10.02.2021) [Ukr.].
3. Import gaza: skolkо golubogo topliva Ukraina zakupila s 1991 goda [Gas imports: how much blue fuel has Ukraine purchased since 1991]. URL: <https://ru.slovoaidlo.ua/2018/03/09/infografika/jekonomika/import-gaza-skolkо-golubogo-topliva-ukraina-zakupila-1991-goda> (data zvernennia: 10.02.2021) [Rus.].
4. Istoriya Rossii. XX vek: 1939–2007 (2009) [History of Russia. Twentieth Century: 1939–2007]. Moskva: Astrel: AST. 829 s. [Rus.].
5. Zemelnyi kodeks Ukrainy [Land Code of Ukraine]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2002. № 3–4. St. 27 [Ukr.].
6. Pro vrehuliuвання mistobudivnoi diialnosti: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine «On regulation of urban planning activities»]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3038-17> (data zvernennia: 10.02.2021) [Ukr.].
7. Pro ekolohichnu ekspertyzu: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine «On ecological expertise»]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80> (data zvernennia: 10.02.2021) [Ukr.].
8. Pro zabezpechennia prozorosti u vydobuvnykh haluziakh: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine «On Ensuring Transparency in Extractive Industries»]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2018. № 44. St. 354 [Ukr.].
9. Pro zakhyst naseleння i terytorii vid nadzvychainykh sytuatsii tekhnohennoho ta pryrodnoho kharakteru: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine «On protection of the population and territories from emergencies of man-caused and natural nature»]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1809-14> (data zvernennia: 10.02.2021) [Ukr.].
10. Pro zemleustrii: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine «On Land Management»]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/858-15> (data zvernennia: 10.02.2021) [Ukr.].
11. Pro naftu i haz: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine «On Oil and Gas»]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2001. № 50. St. 262 [Ukr.].
12. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine «On Environmental Protection»]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (data zvernennia: 10.02.2021) [Ukr.].
13. Pro nadra: Kodeks Ukrainy [Code of Ukraine «On Subsoil»]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1994. № 36. St. 340 [Ukr.].

14. Pro zatverdzhennia Pravyly rozrobky naftovykh i hazovykh skhovyshch: nakaz Ministerstva ekolohii ta pryrodnykh resursiv vid 15.03.2017 № 118 [On approval of the Rules for the development of oil and gas storage facilities (Ukraine), March 15 2017, № 118]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0692-17> (data zvernennia: 10.02.2021) [Ukr.].

15. Pro zatverdzhennia Uhody mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Rosiiskoi Federatsii pro spivrobotnytstvo u sferi transportuvannia nafty na naftopererobni pidprijemstva Ukrainy ta yii tranzytu terytoriiu Ukrainy [On approval of the Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Russian Federation on cooperation in the field of oil transportation to oil refineries of Ukraine and its transit through the territory of Ukraine]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 09.06.2011 № 612-2011-p. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/612-2011-%D0%BF> (data zvernennia: 10.02.2021) [Ukr.].

16. Sokolovskiy B. Tot, kto budet kontrolirovat postavki gaza, budet kontrolirovat ukrainskuyu ekonomiku [Whoever will control gas supplies will control the Ukrainian economy]. URL: <http://bintel.com.ua/ru/meridians/tot-kto-budet-kontrolirovat%27-snabzhenie-gaza/> (data zvernennia: 10.02.2021) [Rus.].

17. Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Respubliki Kazakhstan pro spivrobotnytstvo shchodo postavok kazakhstanskoï nafty v Ukrainu ta yii tranzytu terytoriiu Ukrainy [Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Kazakhstan on cooperation in the supply of Kazakh oil to Ukraine and its transit through the territory of Ukraine]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.10.2007 № 1224. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/398_064 (data zvernennia: 10.02.2021) [Ukr.].

SUMMARY

Yuriy A. Slyusarenko. State oil and gas policy in the context of Ukraine's national security. The purpose of the article is to identify and characterize the potential risks and threats to the implementation of state policy in the oil and gas sector, given ensuring the national security of Ukraine. The study analyzes the nature of the development of legal relations in the oil and gas sector in the context of identifying potential threats to national security. The reasons for changes in state policy in the oil and gas sector, depending on foreign policy challenges, have been identified. Promising reforming such an approach given the development of globalization processes and implementing the Russian Federation's quasi-civilization project is highlighted. It is determined that the state policy of Ukraine in the oil and gas sector depends on the position of powerful subjects of international politics, the realization of whose geopolitical interests can significantly adjust the actions of domestic authorities. An analysis of the leading countries of the EU and the Russian Federation suggests that in certain circumstances, economic interests may prevail over the declared political slogans. The termination of European countries' contracts with Russia's Gazprom using the take-or-pay formula may affect these countries' management in the amount of fuel supplied to Ukraine in reverse. The future abandonment of the take-or-pay procedure, which has created difficulties in paying for gas under long-term contracts, may reduce European partners' interest in reverse gas supplies to Ukraine. Therefore, reverse gas supply to Ukraine can be considered a tactical measure. In the long run, it is essential to focus on the use of alternative energy sources and the development of our gas deposits, including shale gas production. The state's national security interests also require a significant reduction in bylaws to determine legal relations in the oil and gas sector. Such a reduction may be dictated by the growing dependence of government decisions on the political situation, the interests of large financial and industrial groups and individual politicians. And the priority of such claims over the parts of state-building can cause large-scale negative consequences for Ukraine.

Keywords: *state policy, natural gas, oil, legal regulation, legal status, legal personality.*